

Samfunnstoppenes instruksjoner i 1940

HVA VI HADDE Å HOLDE OSS TIL

Av John Sand

Både mens krigshandlinger pågikk i Norge og etter Norges kapitulasjon kom det en rekke instruksjoner om hvordan befolkningen på det okkuperte område skulle forholde seg.

Allerede fredag 12. april kom det retningslinjer fra Landsorganisasjonens sekretariat. Parolen sluttet slik: «— hver kvinne og hver mann skal bli på sin post og gjøre sin plikt. Dette gjelder både i arbeidslivet og i tillitsvervene.»

Tre dager senere kom det to appeller. Den ene var en plakat som var undertegnet av et utall av de mest kjente menn fra Oslo og omegn. Folk fra alle partier og yrker var blant underskriverne. I oppropet heter det bl.a.: «Enhver må nå forstå at vi lever i en hærtatt by, hvor krigens lov gjelder. Ro, orden og disiplin er under disse forhold en bydende nødvendighet og enhvers ubetingede plikt.» Videre het det: «Vi retter den mest inntrengende appell til alle befolkningslag, om uansett sympatier og stemninger å avholde seg fra enhver sabotasje — eller ødeleggelseshandling av hva art nevnes kan.» Som nevnt var dette oppropet undertegnet av Oslo og omegns fremste borgere. I tillegg ble appellen underskrevet av 185 landsomfattende organisasjoner.

Samme dag, altså 15. april 1940, holdt h.r. justitiarius Paal Berg en kringkastingstale hvor han sa:

«Som formann i Norges øverste domstol har jeg funnet det å være min plikt å tale

til mine landsmenn i dag. Jeg gjør det helt av fri vilje og uten påtrykk fra noe som helst hold. I disse tunge og skjebnesvangre tider for vårt land og folk gjelder det at hver mann og kvinne forstår at de gavner sitt land og folk best ved å opptre rolig og verdig og ikke foreta ubesindige handlinger som kan bli til uopprettelig skade for oss alle. Så inntrengende som jeg kan, legger jeg alle mine landsmenn dette på sinne.»

Ifølge Kjell Fjørtoft: «Ulvetiden» kom biskop Berggrav og fylkesmann Christensen med lignende appeller i radio.

Det manglet heller ikke på forholdsregler etter at Norge hadde kapitulert. I avisene 10.6.40 finnes en kunngjøring fra general Ruge. Her står det: «— det er enighet om at vår militære motstand opphører i kveld 9.6. Jeg oppfordrer samtidig alle til å unngå enhver handling som kan gi tyskerne anledning til represalier.» Senere samme dag sendte Ruge ut en proklamasjon hvor det påny ble advart mot «å gjøre noe uoverlagt.»

I juni 1940 ga biskop Berggrav og professor Gabriel Langfeldt ut «Kriseboka» (Cappelen). Her blir det advart mot «å forse seg mot den tyske kommandants forordninger... Absolutt lojalitet er derfor i krigstid en mentalhygienisk leveregel.»

Den 4.9.40 kom det en betenkning fra professor Frede Castberg hvor det bl.a. blir understreket: «— innbyggerne må adlyde okkupasjonsmaktens bestemmelser.» Dette var også Kongens og regjeringens linje. Den 9.4.41 sa Kong Haakon i en tale over BBC: «— gjør intet overilet som kan få alvorlige følger for den enkelte eller for hele samfunnet.» Da statsminister Nygaardsvold talte hjem til Norge den 6.9.42 sa han bl.a.: «— jeg retter en inntrengende appell til alle om å avholde seg fra individuelle aksjoner som ikke tjener noen fornuftig hensikt... Regjeringen ber alle landsmenn om å holde fast ved den linje som hittil har vært fulgt, og å unngå enhver ubesindig opptreden...»

(Forts. side 7)

Seier'n er vår!

Av Frederik Skaubo

Etter forrige sommers fotballsuksess og siste vinters formidable skibragder utført av våre dyktige, profesjonelle idrettsutøvere, er «Seier'n er vår» blitt en nasjonal «hit». Vi har samlet oss i unison glede, og uten nevneverdige skrupler gjort oss delaktige og medvirkende til de gode resultater. Fra tribuneplass eller TV-stol har seierens rus ikke blitt nevneverdig redusert av det faktum at våre personlige bidrag har vært minimale og våre ofre ujevnlige.

Dette er ikke innledning til en ny sportsimage for å bedre opplagstallet. Tvert imot vil det etterfølgende falle mange tungt for brystet. Det jeg vil frem til, er likheten mellom de jubelkeser vi er vitne til når frigjøringen, tidfestet til 8. mai 1945, minnes nesten hele mai måned hvert år — og de overnevnte gledesutbrudd. Det er faktisk de samme

toner som «fyller fjell og fjord med sang». Likheten er det ubestridelige faktum at kordeltakerne da og nå i samme ubetydelige grad har bidradd til den seierrike utgang. Fra tilskuerplass har man bivånet at tingene har gått sin gang. Når det så går bra, er det bare å innkassere. Fanden spare!

Det er, enten det norske folk liker det eller ikke, en ugiendrivelig sannhet at Norge ikke vant krigen. Vi var ikke alliert med vinnerne engang. Av de uteværende gjorde sjøfolkene en innsats det uten forbehold står respekt av, meget stor respekt. Etter 50 år er mange av dem honorert for det. Mange Post Mortem. Hjemmefrontens innsats var ofte heroisk, men aldri betydningfull for krigens utfall. Den viktigste virksomheten var informasjonen om tyske marinebevegelser og troppeforflyttinger. Dette arbeidet ble imidlertid vanskelig gjort på grunn av hensiktsløse sabotasjeaksjoner som skjerpet tyskernes aktsomhet og gjorde det nyttige vanskeligere enn nødvendig.

Vemork-aksjonen, som har vært et av stjernepoengene i det omtalte «hit» er ett av mange eksempler. I likhet med Lofotraidet er det dessverre ikke rimelig forhold mellom den propagandamessige virkning disse operasjonene hadde og de negative virkninger de fikk i form av tapte norske liv og verdier og etterfølgende tyske reaksjoner. Noen betydning for krigens gang hadde de ikke. Kanskje var dette ikke godt å vurdere den gang, men det forandrer ikke faktum.

Jomar Brun, professor i elektroteknikk og en av de sentrale i tungtvannssaken, har påpekt dette ved flere anledninger, senest i en kronikk i «Varden» 9.1.93 under tittelen «Det burde ha vært unngått». Der skriver han etter å ha gjort rede for hvor langt etter amerikanerne, tyskerne lå i arbeidet med funksjonsdyktige atomreaktorer, bl. a.: «Allerede 2. desember 1942 var det lyktes amerikanerne å få igang i Chicago en reaktor med grafit (Istedenfor tungtvann, min. anm.) som moderator for produksjon av atombomber.» Tyskerne ville tidligst sommeren 1944 kunne hatt en fungerende atomreaktor.

Jomar Brun skriver videre: «Tungtvannsakksjonene ble igangsatt til tross for amerikanernes

og britenes kjennskap til det tyske uranprosjektets fullstendige underlegenhet og at det ikke tok sikte på atombomben. Allerede sommeren 1942 fortalte en av de tyske vitenskapsmenn ved uranprosjektet dette til meg. Noe jeg rapporterte til Tronstad (Professor Leif T. — sammen med Brun en av lederne i Tungtvannsakksjonene. Min anm.) i London. Lofotraidet som også har «stjerne i boka», fikk svært uheldige konsekvenser både for rapportvirksomheten og sivilbefolkningen langs kysten særlig i Nordnorge. En utstrakt kontrollvirksomhet med utplassering av små og større militære enheter i lokalmiljøene ble det synlige resultat, men det fikk også negative effekter for den illegale virksomheten som allikevel ble opprettholdt.

Mot denne illegale virksomhet av nordmenn (og kvinner) og de mere eller mindre legale raids under britisk kommando, ble vurdert innsatsen til NS-medlemmer og frontkjempere i og utenfor partiet. De ble dømt

(Forts. side 7)

Denne del av historien må også trekkes frem

I «Norges Forsvar» nr. 3/1993 finner vi et intervju med den finske forsvarsattaché i Norge, oberstløytnant Hankaniemi. I intervjuet heter det bl.a.:

Forsvarsattachéen er opptatt av de mange norske frivillige som hjalp Finland under vinterkrigen (1939-40) og under Fortsettelseskrigen (1941-44). To nordmenn falt under Vinterkrigen, men over 200 i den siste fasen av krigen i Nord-Finland. Hvor mange som totalt deltok, vites ikke. Til tross for de store norske tapene, forbigås de i stillhet, og ingen vet hvor de ligger begravd.

Tiden krever at også denne delen av historien trekkes frem. Vi oppfatter det slik at de ville hjelpe, og de hjalp Finland, selv om de fleste havnet i tyske avdelinger. Den finske krigen hadde intet å gjøre med nazistisk ideologi. Den gjaldt vår eksistens og selvstendighet, avslutter Hankaniemi.

(Forts. side 7)

Teori og virkelighet

— TV2 forløste en masse kreativitet også i NRK, men det er viktig at vi ikke lar oss påvirke av løssalgsvi-senes tabloidiserte virkelighet, eller fristes til å vinkle nyhetene for å gjøre dem salgbare på bekostning av troverdigheten.

Einar Lunde til Aftenposten 13/3.

Modig mann

Vi må begrense forherligelsen av vår egen fortreffelige handlingemåte under den tyske okkupasjonen, vår gloriøse frihetskamp og enestående fedrelandssinn. Vi må slutte med den massive fordømmelsen av dem som sto på den andre siden. Når sant skal sies, var ikke vår kamp så veldig heroisk. Dessuten er det et faktum at vi opplevde en svært mild okkupasjon, og det av en makt vi nylig hadde vært i krig med.

Vårt landssvikoppgjør er svært lite å rose seg av. Sammenlignet med andre land i samme situasjon gjennomførte vi det strengeste landssvikoppgjør etter den annen verdenskrig. De 37 dødsdommer som ble avsagt og eksekvert, er et mørkt kapittel i vår rettspraksis og vår politiske historie. Men det er slik med oss nordmenn at vi i alle sammenhenger skal være så over alle grenser nasjonale og fedrelandskjærlige. Og når det gjelder dem som svek, er det ikke måte på hvor strenge vi er i vår straff.

Thorleif Øisang i Arbeiderbladet 28.9.-92.

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arbirer

Problemene i Øst-Europa

Av de tidligere kommuniststyrte land i Øst-Europa ser det ut til at Ungarn, det tidligere Tsjekkoslovakia og Polen er kommet lengst når det gjelder å befri seg fra statskapitalismen. Ungarn var tidligst ute, er kommet lengst og later til å ha de færreste problemer. Polen har gjennomgått en meget vanskelig periode, ikke minst på grunn av de kaotiske politiske forhold i landet, men det ser ut til at utviklingen nå tar en mer positiv retning. I Tsjekia går det ganske langsomt, men siget er der. I Slovakia synes det som om statskapitalistene har en sterkere stilling, men de er ikke enerådende.

Det som preger Romania og Bulgaria, er på stedet marsj. I disse land har tidligere kommunister stadig en sterk innflytelse, og det later til at de gjør alt for å bremse utviklingen, men noen sjanse til å undertrykke folket på klassisk kommunistisk vis, har de ikke.

Min og mange andres store bekymring er imidlertid først og fremst den tidligere Sovjetunionen, særlig da Russland. Her later det til at kommunismen igjen reiser hodet. Det er da også klart at kommunismen må stikke dypere der enn noe annet sted. I Øst-Europa ellers har ihvertfall noe eldre mennesker en erindring om hva et fritt samfunn er for noe. I Russland derimot finnes det ikke et menneske som husker det. Det er klart at over sytti års kommunistisk indoktrinering har satt sine spor. Det er mye som tyder på at evnen til personlig initiativ er drept hos de aller fleste. Folk er vant til at staten sørger for alle deres behov og bestemmer alle detaljer i deres liv. Når man så må handle på egen hånd og bære ansvar, er livet blitt farlig. Det får farlig mange til å ønske seg tilbake til de gamle tilstander. Det var ikke så rart det de hadde da, men de slapp jo å kjempe særlig mye for det. En av de tingene som kommunismen prøvde å utsette, var bevisstheten om sammenhengen mellom ytelse og nytelse. Selvfølgelig vil det alltid være noen som må forsørges av samfunnet fordi de ikke greier å ta vare på seg selv, men et samfunn uten et flertall av ytere, er en umulighet. Det later til at russerne har vanskelig for å tilpasse seg dette faktum.

Jeg må si at jeg er blitt mer og mer passivistisk på russernes vegne. Tidligere regnet jeg med at omstillingen til et friere samfunn ville ta åtte-ti år. Nå tror jeg det vil kreve mye mer tid. Forholdet er antagelig at det må vokse opp en helt ny generasjon som tenker og handler på en ny måte som er tilpasset den større frihet russerne tross alt nå nyter godt av. Mens denne nye generasjon vokser til, kan det godt hende at vi får tilbakeslag i form av perioder med kommunistisk styre. Det vil imidlertid ikke bli regimer av gammelkommunistisk modell, for det er i dag umulig å stille klokken så mye tilbake at man innfører total undertrykkelse igjen.

Hvis disse mine antagelser er riktige, vil den tidligere Sovjetunionen i meget lang tid fortsette å være et svært ustabilt område. Nesten hva som helst kan dukke opp der borte, for eksempel et militærdiktatur med ambisjoner om å gjenvinne den tapte innflytelse i verden. Tross alle forandringer er den russiske militærpotensial fortsatt formidabel. Det er derfor mange grunner til å holde den militære årvåkenhet oppe. De store norske nedskjæringene på forsvarsbudsjettet er dessverre et beklagelig anfall av politisk blåøyhet.

Også en annen form for blåøyhet vil antagelig blomstre. Etter hvert som det viser seg at marsjen mot friere forhold i de tidligere kommunistiske land møter større hindringer enn forutsett, vil all verdens kommunister og venstresosialister triumfere. De vil hevde at det kommunistiske system ikke var så ille likevel. Særlig vil de få vann på mølla om nye kommunistpregede regimer dukker opp for eksempel i Russland. Det er all grunn til å være på vakt. Kampen mot kommunismen er ennå ikke avsluttet.

Så tilslutt en gjentagelse av hva jeg flere ganger før har skrevet: De rike vestlige land vil gjøre klokt i å støtte opp om Øst-Europa helt til grensen av sin yteevne, selv om det i noen grad må gå ut over støtten til de såkalte underutviklede land. Et kaotisk Øst-Europa vil gi uhyre negative ringvirkninger over store deler av vår allerede fra før så hjemsøkte klode.

En frontkjempers appell

Under Ulrichsberg-turen 1992 var deltagerne med på en «Europa-Abend» i Krumpendorf. Under arrangementet der holdt den norske frontkjemperen Fredrik Jensen nedenstående appell på tysk. Den ble påhørt med usedvanlig stor oppmerksomhet. Talen er oversatt fra tysk av redaksjonen.

«I denne tid da vi opplever det forente Europas vanskelige fødsel, vil jeg gi en oversikt over hvordan situasjonen i de forgangne år har utviklet seg for oss i Norge, skjønt det er vel riktige å si at den slett ikke har utviklet seg for oss som frivillig kjempet med på østfronten. Det vil fremgå av det følgende at vi nordmenn har grunn til å legge frem disse historiske kjensgjerninger, og særlig da her hvor vi kan regne med forståelse for dette.

Etter femti år interesserer ikke innsatsen til 7000 nordmenn og 350 Røde Kors-søstre ved Østfronten våre landsmenn hjemme i Norge. Det har ikke engang historisk interesse, og våre hårdt sårede og kamerater med andre lidelser må vi, deres frontkamerater, støtte med våre egne midler. 14% av de norske mannskaper falt og også tyve Røde Kors-søstre. I strid med den norske grunnlov og med suveren forakt for Genfer-konvensjonen ble det i England, dit førkrigsregjeringen var flyktet, vedtatt nye lover, de såkalte landssvikanordninger. Ifølge dem skulle alle som frivillig hadde kjempet sammen med tyskerne, dømmes til årelange fengselsstraffer. I tillegg bestemte man at eiendom skulle konfiskeres og høye bøter ilegges. Sårede var ikke unntatt. Selv Røde Kors-søstrene kom inn under

Jul 1943
Norske skijegere

O. Brunes 79

disse bestemmelser og ble sperret inne. Det såkalte upolitiske internasjonale Røde Kors har ikke hjulpet disse norske Røde Kors-søstre. Tvert imot har man latt dem fullkomment i stikken. Under de mange rettssaker ble det ikke spurt om våre motiver, noe som ellers er vanlig når anklage reises. Vi fikk ikke engang legge frem våre motiver. Det skulle snart vise seg at disse dommer for oss ble livsvarige. Etter femti år har vi fremdeles nesten ikke tilgang til den norske presse. I alle disse år har vi måttet tåle beskyldninger og falsk historieskrivning, for våre vel dokumenterte motinnlegg er nesten totalt blitt ignorert og underslått. Historieskrivningen inneholder mange uriktige opplysninger, og de etterfølgende generasjoner er til denne dag blitt foret med disse. Dette falske bilde av krigen og vår innsats har hos mange utløst varig

forakt for oss.

Jeg vil gjerne legge frem et eksempel på forfølgelsen.

Ved Kaprolat og Hasselmann i Nord-Finland falt det 25- og 26. juni 1944 150 nordmenn i kamp mot overlegne styrker fra Den røde armé. Nylig har noen kamerater som var med på dette slaget, på eget initiativ oppnådd tillatelse fra finske myndigheter til å sette opp et minnesmerke der. På et eller annet vis ble det kjent, hvoretter den norske stortingspresident, Jo Benkow, interverte overfor den finske regjering og gjorde på høyeste plan en stor politisk sak av det hele. Han hevdet at en slik tillatelse kunne sette det gode forhold mellom den norske og den finske regjering i fare. Denne truselen førte til et finsk tilbaketog i denne saken. Den russiske befolkning i dette område har stillet seg sympatisk til tanken

(Forts. side 7)

Ny seks binds historie med fortsatt uriktige påstander?

Av H. G.

Ifølge Aftenposten 23. mars er en ny seks binds historie i anmarsj under ledelse av professor Olav Riste. Av intervjuet med Riste og forhåndsomtalen står bl.a. følgende å lese:

«Var det Quisling som fikk Hitler til å angripe Norge?»

Jeg har lagt mer vekt på ønskene fra admiral Ræder og den tyske marine om å få baser i Norge.

Hitler hadde liten sans for sjøkrig, landsoldat fra Østerrike som han var. Men han hadde et sterkt behov for å vise handlekraft, og da det dro ut med felttoget mot Frankrike, så han mu-

ligheten ved et angrep på Danmark/Norge. Hitler var redd for å bli oppfattet som svak og handlingslammet, derfor passet et slikt angrep ham godt. Quislings argumentasjon hadde nok en viss betydning for ham.»

Skal det da fortsatt komme historietredninger som fullstendig underslår det faktum at det var vestmaktens forberedelser til overgrep mot Norge som fikk Hitler til å komme først. Britene var klare med mannskaper og skip til å besette byene Stavanger, Bergen, Trondheim og Narvik. Dette var vel kjent den gang, og det er blitt grundig bekræftet av seriøse historikerforskere i ettertiden.

Påstanden om at Hitler trengte en seier i Norge «for ikke å bli oppfattet som svak», er rent oppdiktet vås. Norge-felttoget kunne like gjerne ha endt galt (hvilket mange spådde), og hva da med hans prestisje? Forøvrig var det en stor belastning for tyskerne den gang under det nær forestående felttoget mot Frankrike.

Hvorledes kan en professor i historie og leder av et stort forskerteam fortsette med slike forfalskninger? Er det ikke historieforskernes fremste oppgave å få sannheten fram om det som hendte?

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaksjonssekretær:
HAKON WARENDORPH

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
Tirsdag og onsdag kl. 11—15.
Telefon: 22 19 06 71 — (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Utlandet + kr. 10,-.
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 100,-.
Utgiiver: A/S HISTORISK FORLAG.
ISBN 0802-9652

Påskesol over dystre minner

Sorgen og gleden de vandrer tilhøpe, heter det fra gammelt av. Slik er det vel om våren også. Frederik Skaubo behandler jubeldagene i mai annet sted i dette nummer. Når dette skrives tegner vi 11. april og det er en sorgens dag, 9. april, som ligger nærmere i kalenderen. Påsken har vært velsignet av et overveldende flint vær over størstedelen av landet. Kanskje var solen en medvirkende faktor i forsøket på å kaste lys over et etterkrigstidens mange tåkelagte forhold. I et samtaleprogram sendt første påskedag i NRK P1 i «Søndagsavisen», brøt faktisk solen frem for en stund. Tema: Hvorfor har ikke norske historiebøker i skolen noe om Undersøkelseskommissjonen og Riksrettsforhandlingene i 1945. Det gjaldt om regjeringen Nygaardsvold skulle stilles for den høye instans på grunn av forsømmelser og renkespill før og under krigshandlingene i Norge 1940. Arbeiderpartiets medlemmer i protokollkomiteén, samt kommunistenes ene sørget for at ingen tiltale ble reist på tross av kommisjonens drepende kritikk.

Programmet ble dyktig ledet av Marit Christensen. Skolebokforfatter Aage Sivertsen introduserte begivenhetene ved bl.a. å referere fra major O.H. Langelands bok «Dømmer ikke» fra 1948. (Majoren var Mil.orgsjef i Oslo. Med i samtalen var professor Magne Skodvin og forfatterne Øyvind Stenersen (skolebøker) og Kjell Fjørtoft (historie).

Et knippe betimelige spørsmål fra en objektiv og nysgjerrig programleder var: Hvorfor er det ikke nevnt i norske skolebøker at regjeringen fra 1940 på et hengende hår hadde blitt stilt for Riksrett etter krigen på grunn av sine forsømmelser? Hvordan kunne statsminister Nygaardsvold og utenriksminister Koht ignorere utenriktjenestens advarsler og de militæres bøtter om mobilisering? Dette fant programleder forunderlig på bakgrunn av den aggresjon Tyskland allerede lenge hadde vist. For egen regning føyer vi til at i våre farvann var det England som jo hadde vært aggressor. Bl.a. ved «ekspropriasjon» av deler av den norske oversjøiske handelsflåte, kapring av skip i norske farvann, minelegging i norsk skipsled. Det er slike kunnskaper man ikke får i norsk skole, så spørsmålene var på sin plass.

Herr Stenersen gav oss ikke mye håp om utvidelse av stoffet. Man måtte prioritere, kanskje hvis forholdene skulle tilsi det, gi plass til noe i den videregående skole. Skodvin derimot kunne fortelle at dette stoffet, disse fakta, foreligger i arkiver og biblioteker så det er bare for de unge skoleelever å lete! Slikt gir håp selv om historieprofessoren ikke har maktet å grave det frem i løpet av sin lange karriere. Eller har han muligens ikke ønsket å benytte seg av eventuelle funn? Hans noe patetiske påstand om at intet var underslått eller holdt tilbake (etter spørsmål fra programleder), velger vi heller å stole på. Men hvordan skoleelevene da skal finne det, ja det er kanskje «et godt spørsmål»?

Unntaket

Marskalk Petains Vichy-regjering var Frankrikes helt lovlige høyeste myndighet under den tyske okkupasjonen. Det later man til å ha glemt. Se bare hva Lars Roar Langslet skriver i Aftenposten 1. mars:

Et sekstiårsminne

Av Frederik Skaubo

En god del nordmenn minnes med en viss vemod den 17. mai, 1933. Den fortøner seg svært fjern. Begivenheter og tilstander - de sosiale og politiske forhold - deltakerne i det store spill og den nære hverdag er diffuse, men ikke glemt. Den dagen, for 60 år siden, ble et nytt politisk parti, ulikt noe annet, presentert for det norske folk. Vidkun Quisling hadde startet Nasjonal Samling.

Partiet stod frem som nasjonalt, forankret i vår egen kultur og tradisjon og tuftet på de kristne grunnverdier. Programmet hadde en klar sosial profil med solidaritet med de svake i samfunnet som vesentlig faktor. Kampen for forsvaret og mot de marxistiske strømningene i politikk og i kulturlivets «elitegruppe» var en hovedsak.

Oppslutningen var moderat. det var ikke lett å stille krav til den enkelte i en tid med fattigdom og arbeidsløshet. Folk sultet, mens spekulantene danset rundt gullkalven sammen med salongradikalerne, og marxistene spilte uhemmet på klassekamp, revolusjon og sovjetparadis. Parolen fra de borgerlige var: Hver stemme på Nasjonal Samling er en bortkastet stemme.

Ettertiden viste at det var stemmene som ble avgitt på de borgerlige som var bortkastet. Ja, ikke bare bortkastet, men de bidro til å fremme marxistenes sak, skaffe dem regjeringsmakt og den forlengede regjeringstid som de brukte til å føre verdenskrigen inn over Norge.

Men 17. mai, 1933 var det de indrepolitiske spørsmål som var viktigst. I det samlede hylekor fra ytterste venstre til blåeste

høyre inngikk den groveste bakvaskelse mot en enkelt mann som noensinne hadde funnet sted i vårt land. Det mot en mann som hadde viet sitt liv til kamp for humanitet og fedreland, som ikke hadde en plett på sitt rulleblad, verken som militær eller sivil, men som hadde kastet hansken foran en handlingslammet eller undergravede politikerstand, Vidkun Quisling.

Nei, det gikk ikke så bra. Man beholdt i dette land det styret man fortjente. Et styre som i tillegg var så heldig å få syndebukker i stort antall. De kom godt med da resultatet av regjeringen og medløpernes ugagn veltet inn over oss alle. Det er 60 år siden kampen mot vanstyret begynte. Minnene er mange - og vi minnes med stolthet.

Et tyveårsminne

Av cand.philol.
Kjell Aspaas

Jeg var lektor i den høyere almen skole, og husker tilbake på den tiden med meget stor glede. Mitt hovedfag er norsk litteratur, med bl.a. historie og kristendoms kunnskap som bifag. Da jeg idag mottok nr.9 av «Folk og Land»s 1992 årgang, og satt her og leste litt hist og pist, som jeg pleier sånn til å begynne med, husket jeg plutselig at det er blitt tyve år siden jeg første gang hørte at der fantes et blad ved det navn.

En eller annen våken elev sa noe eiendommelig i en historietime, der vi snakket sammen om tyskernes overfall på Norge den 9. april 1940.

Han sa (omtrent dette): Jeg har lest i et blad at det ikke var et «overfall». Det var et «angrep».

Jeg stusset, og sa vel noe sånt som, hvor har du dette fra da, kjære venn. Hva heter det bladet?

— Ne-e-i. Det husker jeg ikke.

— Naturligvis husker du det, sa jeg. — Du som er en sånn våken ung mann. (Hvilket han

var; en opplagt «sekser».)

— Jeg husker ikke hvor jeg så bladet, iallfall, sa han. Jeg fant det et eller annet sted. Og det het Folk og Land.

— Og der stod det å lese at tyskerne ikke overfalt vårt land, men at de *angrep* oss. Er det så meget bedre da?

Men den unge, lovende gymnasiast lukket seg til. Jeg så spørrende ut over klassen. Da sa en av de andre:

— Det er visst noen nazi eller NS-greier ...

Kjære «Folk og Land»! Jeg sender denne lille jubileumshilsen, ikke fordi *bladet* har noe tyve års- eller noe annet jubileum. Snarere tvert imot, hadde jeg nesten sagt. Men «Folk og Land» hadde altså eksistert i enogtyve år da jeg, med embeds-eksamen i faget historie fra Universitetet i Oslo, fikk høre om dets eksistens — av en våken og sympatisk gymnasiast.

Siden har jeg fulgt dette blad; og funnet ut at det ofte kan være tynne greier, med hyppige redaktørskifter, hvilket tydelig er kommet til uttrykk i spaltene. I en sum har det allikevel lært meg en god del; blant annet gjorde det meg oppmerksom på

en bok som heter *Jeg er ingen landssviker*. Den er skrevet av en modig mann, som riktignok er blitt litt eldre nå, men beva-remegvel så aktiv med sin penn den dag vi har idag. Trygve Engen heter han. Etter alle disse år kan jeg kalle ham min venn.

I ikke-jubileums nummeret av «Folk og Land» nr.9 1992 ser jeg at hans bok fremdeles er å få kjøpt *via bladet*. Nå lurar jeg på hvor mange opplag A/S Historisk Forlag har trykket av denne unike bok, og om den markedsføres annetsteds enn i den «jevnlige» boklisten bladet bringer; slik at vi som har kjøpt den og lest den, kan kjøpe den en gang til!

I åtte binds verket «Norge» i krig, nevnes denne bok spesielt som anbefalelsesverdig for leserne som vil vite litt mer enn det ikke så ganske upartiske nevnte «kjempeverk» har formidlet. Ifølge professor dr.philos Grimnes, forfatter av verkets første bind, har jeg mitt ord i klasseværelset for tyve år siden — «*overfallet*» — i behold. Jeg lærte ikke mine elever (så langt!) noe galt. Jeg kan ha god samvittighet.

Hamsun

Byste eller ikke byste, elsket eller hatet, han kommer til å overleve oss alle sammen likevel, så legg hatet på hylla så lenge.

Åsta Holth
Hamar Dagblad 18/6-92

«Nå forberedes det straffesak mot politiminister i Vichy, René Bousquet, som slapp unna straff i 1945, og som siden har sittet i viktige stillinger — med gode venners hjelp. I år eller i 1994 kan den gamle mannen bli trukket for retten, dersom behendige jurister ikke greier å forpurre det.»

I Frankrike som i Norge: For alt finnes det tilgivelse, bare ikke for å forsøke å løse sitt folk og sitt land velberget gjennom en tysk okkupasjon.

Vi ønsker ellers de «behendige jurister» lykke til med å opprettholde et visst minimum av anstendighet i det franske rettsvesen.

Norske frontkjemper på Østfronten 1941-1945

En sosialmedisinsk etterundersøkelse (Del IV)

Av lege

Inger Cecilie Stridsklev

(Forts. fra forrige nr.)

8. Diskusjon av metodene.

Det har vært vanskelig å lage en representativ undersøkelse om en slik gruppe som føler et så stort behov for anonymitet i det norske samfunnet. Med unntak for 1. kompani av Regiment Norge, vet vi derfor ikke om de undersøkte er representative for gruppen frontkjemperveteraner. Når jeg likevel har valgt å omtale dette materialet, er det fordi det bidrar til å gi utvidet kunnskap om denne lite kjente, men sterkt belastede gruppe krigsdeltakere.

Mange avviste enhver kontakt og gav uttrykk for manglende tillit overfor det norske samfunn. Noen avviste å besvare enquête-formularet uten begrunnelse; andre ønsket å bevare sin anonymitet overfor undersøkeren. De aller fleste av de øvrige gav tillatelse til å innhente opplysninger også fra helse- og trygdemyndigheter.

Det er innlysende at påliteligheten av angivelsene ikke har vært mulig å prøve, og det er en viss sannsynlighet for at hendelser og holdninger, problemer med helse og andre forhold kan være fortegnet, fortrent eller glemt i løpet av de siste 50 årene. Men i den utstrekning det har vært mulig, blant annet ved sammenlikning med sykejournaler og ved sammenlikning av opplysningene innbyrdes, virker svarene pålitelige. En har inntrykk av at det hos mange heller er en tendens til underrapportering av egne plager. Imidlertid er det tilstanden som den oppleves nå som man spesielt har ønsket å få et inntrykk av.

De refererte data gjengir også noe om hvordan hver enkelt i denne hardt belastede gruppen opplever sin hverdag og sin helse etter 50 år. For å belyse

representativiteten i materialet er det gjort sammenlikning mellom dem fra 1.kp. Regiment Norge der man har en komplett gruppe med utgangspunkt fra januar 1944, og det totale materialet.

9. Diskusjon.

Økt tidlig dødelighet på grunn av infeksjoner og ulykker er kjent også blant andre hardt belastede krigsveteraner, særlig blant dem som i likhet med frontkjemperne var i fangeleire. Dette gjelder særlig krigsdeltakere som satt i fangeleire i Tyskland og Japan under krigen og i Russland etter krigen (1—3).

På den annen side virket leir-oppfordret og årene i tvangsarbeid fremmede på fellesskapet mellom frontkjemperne. De bestyrket hverandre i overbevisningen om rettmessigheten og legitimiteten av deres innsats. Dette bemerker også dr. Frøshaug (5). Utviklingen av den kalde krigen bestyrket deres oppfatning ytterligere.

Dessuten er det mulig at det påtvungne fellesskapet gjennom flere år gjorde det mulig for frontkjemperne å bearbeide de til dels voldsomme inntrykk og opplevelser de hadde fra fronten. Dette kan ha bidratt til å redusere de psykiske skadene.

En undersøkelse foretatt av Anders Barstad (12), viser at av norske menn over 67 år har 7% nervøse lidelser. Nesten en tredjedel av frontkjemperne klaget over dette (tabell 10). Av 147 fra 2. Bergkompani, som var en norsk styrke som tjenestegjorde på alliert side i Finnmark fra november 1944, og som ble intervjuet 1980/81, hadde 54% nervøse lidelser (13).

I alt 37% av frontkjemperne rapporterte muskel/skjelettlidelser, mot 74% blant deltagerne i 2. Bergkompani og 26% blant norske menn over 67 år.

Videre hadde 36% av front-

kjemperne hjerte/karsykdommer, mot 22% av deltagerne i 2. Bergkompani og 34% av nordmenn over 67 år. Forskjellene kan imidlertid for en del tenkes å skyldes at deltagerne i 2. Bergkompani ble intervjuet på et tidligere tidspunkt, og at tallene for nordmenn over 67 år gjelder aktuelle sykdommer, og ikke sykkeligheten gjennom hele etterkrigstiden.

Videre sammenlikning med deltakerne fra 2. Bergkompani viste omtrent samme hyppighet av fordøyelsesbesvær (ulcus), brokk og alkoholproblemer som hos frontkjemperne. Derimot hadde de fra 2. Bergkompani mindre tuberkulose (1,4% mot 12,2% av frontkjemperne) og neurologiske skader (1,4 mot 5,0%), enn frontkjemperne.

I tillegg er frontkjemperne plaget av senvirkninger etter skadene på samme måte som andre krigsdeltakere og andre tidligere fanger (1—3).

Et eksempel på frontkjempernes reaksjon på samfunnets sanksjoner mot dem, er at 47 av 171 som hadde svart på det spørsmålet som gjaldt dette, er utmeldt av statskirken, hvorav 14 spontant skrev at de melde seg ut etter fangetiden. Dette forhold er også observert i Frøshaugs undersøkelse (5).

10. Konklusjon.

Man sitter igjen med et inntrykk av at frontkjempergruppen opprinnelig hadde betydelige ressurser både fysisk og psykisk, noe som tross de mange påkjenninger trolig kan ha vært grunnlaget for at helseplager og dødsrisiko i senere tid ikke synes å ha vært påtagelig mer omfattende enn i andre utsatte grupper. (Her sees selvsagt bort fra de direkte fysiske lesjoner som kamphandlingene påførte dem.)

Tross mange usikkerheter i intervju materialet er det likevel visse likheter i arten av senvirkninger på helsen hos aktive krigsdeltakere som har vært utsatt for store påkjenninger under tjeneste.

Frontkjemperne er særmerkte ved den høye taps- og skadefrekvens i forhold til andre grupper, mens senvirkningene av dette heller er lavere. Dette siste kan ha sammenheng med de allerede nevnte personlige ressurser, og med fellesskapet i gruppen gjennom krig, fangetid og senere.

Uansett de politiske aspekter ved saken kommer vi ikke forbi at den norske krigsdeltagelse på østfronten under den annen verdenskrig er et bemerkelsesverdige avsnitt i norsk historie og militærmedisin.

Litteratur

1. Strøm A.ed. Norwegian concentration camp survivors. Oslo: Universitetsforlaget, 1968.
2. Lønnum A sr. Helsevikt, en senfølge av krig og katastrofe. Oslo: Gyldendal, 1969.
3. Eitinger L. Strøm A. Mortality and morbidity after excessive stress. A follow-up investigation of Norwegian concentration camp survivors. Oslo: Universitetsforlaget, 1973.
4. Frøshaug H. The young patriots». Acta psych Scand 1949; VI; 5:556—67.
5. Frøshaug H. A social-psychiatric examination of young front-combatants. (Norwegian volunteers in the German army). Acta psych scand 1951; VI 5:443.
6. Blindheim S. Nordmenn under Hitlers fane. Oslo: Noregs boklag 1977.
7. Halle F. Fra Finland til Kaukasus. Nordmenn på Øst-fronten 1941-45. Oslo: Dreyer, 1972.
8. Halse S. I forreste linje. Oslo: Dreyer, 1970.
9. Halse S. Mot sammenbruddet. Oslo: Grøndahl, 1989.
10. Dahl O. Hovedfagoppgave ved Historisk institutt, Universitetet i Oslo, 1972.
11. Leikvam. J. Intervju. Folk og Land. Oslo 1988, 3.s.1.

12. Barstad A. Bedre helse for eldre. Samfunnsspeilet 1992; 2: 20—6.
13. Lønnum A sr, Malm OJ, Schulz J, Skalmerud T, Strøm A et al. Det glemte kompani. 2. Bergkompani og frigjøringen av Finnmark. Særtrykk. Krigsinvaliden; 1983.

Takk til alle frontkjemper som viste meg tillit, og til professor Anders Gogstad, sos.med.avd., Universitetet i Bergen for hjelp til utarbeidelse av manuskriptet, særlig den historiske delen.

(Foregående deler i nr. 2, 3, 4/93)

Rettelser

I I.C. Stridsklevs oppsett på første side i nr. 4/93 er «rasjonal-demokrati» blitt til «nasjonal-demokrati». Det er muligens også et nytt ord, men sier ikke noe om vårt demokratis «rasjonelle» egenskaper når det kniper. Det var imidlertid hensikten denne gang.

Videre var det en meningsforvirrende trykkfeil i Hans Olavsen's artikkel «Fuglesang var kronprinsen» i samme nummer. Om Lie og Riisnæs skal det hete: «De var *ikke* de mest fremtredende av ministrene og skilte seg tydelig ut fra de andre ministrene.»

Forsoning med frontkjemperne

Under vignetten «for egen regning» har den pensjonerte offiser Kåre Nordby i Hamar Arbeiderblad uttrykt meninger om ovennevnte tema. Vi har tålt mye vordord og har vel rygg til å bære noen gode og. Klippet nedenfor er fra 22.9.-92 og lar seg fortsatt lese:

De «rene» frontkjemperne, rekruttert fra de brede bygder, fikk sine dommer ved et nokså summarisk rettsoppgjør, og etter soning skulle deres sak være oppgjort. De hadde etter mitt syn ikke fortjent noen folkelig etter-dom, men det har nok forekommet.

Personlig gjorde jeg tjeneste ved de norske væpnede styrker i Storbritannia som frivillig fra høsten 1940. Som offiser har jeg etter krigen gjort tjeneste sammen med mange av mine krigskolleger. Vi diskuterte ofte vårt forhold til tyskerne, NS og ikke minst til frontkjemperne. Uten at jeg kan støtte meg til noen statistikk, eller fullmakt til å tale på mine kollegers vegne, er det

mitt hovedinntrykk at et stort flertall av disse for lengst ville ha sagt ja til forsoning med frontkjemperne.

Professor Leo Eitinger hevdet i Dagbladet at det ikke er grunnlag for en forsoning med frontkjemperne uten at de gir uttrykk for anger. Dette er jeg ikke enig i. Frontkjemperne har gjort opp sin sak. De gikk inn i en dramatisk krigssituasjon — med livet som innsats — for noe de dengang trodde på. Sammen med likesinnede må de ha opplevd et skjebnefellesskap og et samhold som har merket dem for livet. Her vil det være liten plass til anger. Vi ser det vel heller ikke som særlig heroisk å snu kappen etterpå, slik mange andre gjorde. På den annen side opplever vi at frontkjemperne i dag gjør krav på at kong Harald også skal være deres konge, samtidig som vi ser at de fleste av dem synes å ha funnet seg vel til rette innenfor dagens monarki. Ligger det ikke en viss anger innebygget i dette?

Det originale hjørnet

— En konsekvensanalyse.

Da Vår Herre i sin vrede jaget mennesket fra Eden, ble det nok til liten glede for en klode som isteden måtte svi for våre synder og er ført til stupets rand av en dyreart som ynder den humane uforstand.

HaWa

På hvilke premisser skal det eventuelt angres?

Av Egil Hornin

Det som står om anger fra tidligere NS-folks side i Folk og Land nr.2 for 1993 reiser interessante problemer: På hvilke premisser skal det angres, hvem skal angre, hva skal angres, hvor mye skal angres — og ikke minst — hvorfor skal det angres? Det som skjedde i den andre verdenskrigen er historisk, og kan noen angre over sin del av historien? Ser man referatene fra Quislings sak foran lagmannsretten og i Høyesterett får man inntrykk av et menneske som presenterer sin sak. Dengang var det vel ikke kommet så langt at anger ble satt

fremst i rekken av hva man ønsket fra en tiltalt, men hvorfor er det nå et ønske om anger fra gjenlevende tidligere NS-folk? Oppgjøret etter krigen omfattet 92.805 personer, og burde ikke dette gi den seirende part nok muligheter til å gå i rette med slagne motstandere, uten at man innpå 50 år etter også vil ha dem til å angre? Og på hvilke premisser skal det i så fall angres, hvem skal bestemme hva som er «angerverdige» og hvor mye de skal angre? I lys av etterkrigsoppgjøret er det ikke da fare for at angeren blir repetisjon av dette? Eller skal også den seirende part angre?

Voldtekt og diktatur

Av Åse Ingebrigtsen
i Aftenposten 1/4-93

Vi kjenner jo alle til Hitlers forbrytelser mot jødene og forfølgelse av alle dem som ikke ville underkaste seg diktaturet, men når Aftenposten sammenligner massevoldtektene i Serbia med det som utviklet seg under Hitlers regime, er det en usannhet. Rett skal være rett — selv for diktaturet. Kvinnene var vernet om. Hvis en soldat eller offiser voldtok en kvinne, var straffen beinhard, uansett om handlingen foregikk i Tyskland eller i noen av de okkuperte land. Undertegnede kjenner til et tilfelle hvor en høyt dekorert offiser voldtok en polsk kvinne. Han ble fratatt sin rang som offiser, samt sine utmerkelser, og ble sendt til Østfronten som soldat. Det er en kjensgjerning at vi under okkupasjonen her i landet kunne gå trygt hjem etter sen arbeidstid når vi hørte klakkingen fra tyskerstøvler foran eller bak oss. Under krigen arbeidet jeg på en kafé. En gang ble jeg overfalt og trukket ned i en kjellerhals. Jeg skrek, og den som reddet meg, var en tysk soldat som kom løpende til. Overfallsmannen var norsk og klarte å forsvinne i mørket. Soldaten fulgte meg til gatedøren og så meg vel innenfor.

En skremmende utvikling

Av Leif Fjeldberg

Den tredje verden befinner seg på marsj mot Europa. Gjennom asylpolitikken har man stort sett eliminert all motstand. Våre etablerte politikere, vår kulturelle elite og våre massemedia har hittil med få unntak forsøkt å skjule hva som virkelig er i gang. Europas befolkning blir stadig eldre, har stagnert og til og med gått tilbake i visse land. Samtidig foregår det en befolkningseksplisjon i Europas nærområder, sør og øst for Middelhavet.

Det blir stadig vanskeligere for landene i Nord-Afrika og Midt-Østen å forsørge sin hurtig voksende befolkning, som isteden velger å emigrere. De velger i første hånd å utvandre til Sør-Europa som ligger nærmest og som man har gammel kontakt med. Men fler og fler har hørt

om de demokratiske land i Norden, og foretrekker dem.

Den italienske demografen Antonio Golini, sier at mens Europas befolkning vokser med 18 millioner, kommer befolkningen i den islamske verden til å vokse med 164 millioner mennesker. I Midt-Østen og Nord-Afrika ligger befolknings-tilveksten på 3% pr. år, noe som vil føre til en fordobling av folketallet på 20 år. Hver dag øker jordens befolkning med 250.000 nye mennesker, og 9 av 10 fødes i den tredje verden. De fødes til fattigdom, til et liv i arbeidsløshet, uten håp om en bedre verden.

Det er dette som også er en trussel mot den industrielle verden. Mennesker som har mistet håpet, bryter opp og utvandrer til land der de tror de kan få et bedre liv. Resultatet av dette be-
(Forts. side 7)

Bolsjevisme-jøzisme

Av O. Nygaard

1. januar 1942 messet Nygaardsvolds justisminister, Terje Wold, i London Radio: «Alle medlemmer i NS er landsforrædere.»

Denne uttalelse har høyesterettsadvokat Albert Wiesner i sin bok «Lys over landssvikoppjøret» s.25 kommentert med disse ord: «Denne kollektivt fremsatte beskyldning mot hen-

imot hundre tusen landsmenn for landsforræderi er uten side-stykke den alvorligste ærekrenkelse i norsk rettshistorie.»

Det hører med til historien at Terje Wold etter krigen ble utnevnt til justitiarius i Norges Høyesterett. Hvorfor ikke heller biskop Eivind Berggrav, Mannen med låen, Satans apostel med «Folkedommen over NS» i skreppa si?

Skaff en ny abonnent!

MÅNEDENS
PERNILLE

Det fredsfiendtlige trauma

«Man skal høre mye for ørene faller av, er det ikke det du pleier å si når du hører noe som ligger på grensen av det sannsynlige?» sier Gullet.

«Jo, du har sikkert hørt din mormor benytte det uttrykket også», svarer jeg, «så en kan jo si at det er et uttrykk som jeg har tatt med meg hjemmefra.»

«La meg få supplere det med følgende tilføyelse», fortsetter Gullet, «nemlig den at man skal lese mye før øynene triller ut.»

Hun rekker meg boken som hun holder i hånden, som jeg gjenkjenner som «Det fredsfiendtlige trauma», som er skrevet av en kvinne ved navn Anna Kientopf. Jeg spurte Gullet for noen dager siden om hun ville være så snill å lese den. Jeg fikk noen dager før boken tilsendt med spørsmål om jeg ville omtale den. Jeg er jo ikke egentlig bokanmelder, men for å få et bredere grunnlag for en omtale, ville jeg også gjerne få hennes

kommentarer til den.

Anna Kientopf var en av de mange millioner i Øst-Preussen som opplevde, og jeg tilføyer overlevde, de sovjetiske troppenes innmarsj vinteren 1945. Samme års sommer var hun, sammen med sine fem barn, hvorav de to yngste var henholdsvis to og fire år, til fots underveis vestover fordrevet av polakkene. En skjebne hun delte med millioner andre. Mye hadde de ikke med seg, mye å få med seg var det heller ikke, etter at sovjet-troppene uavbrutt hadde plyndret slektsgården. Lang tid til å forberede seg hadde hun heller ikke. Fristen for å forlate hjemmet var satt til en halv time. Også dette kapittel av sitt liv skildrer hun.

Det gikk 40 år før hun var istand til i tankene å gjenoppleve det som skjedde, og boken utkom først i 1987. I 1989 ble den utgitt, en del forkortet i norsk oversettelse på Trans Forlag i

Sarpsborg.

«Jeg uttrykte meg kanskje flåsete», sier Gullet, «for dette var rystende lesning. Jeg ante ikke dimensjonene av det som fant sted i Øst-Preussen vinteren og sommeren 1945. En kan få vonde drømmer av mindre.»

«Du vet jo at jeg har lest en del om disse redslene, eller kanskje jeg skal si folkemordet tidligere», sier jeg, «men først gjennom lesningen av denne boken har jeg virkelig fått øynene opp for hva verden har vært istand til å feie under teppet.»

«Ja», sier Gullet, «men uttrykket å ha feiet under teppet er alt for svakt.» Hun setter seg og ber om å få tilbake boken, og slår opp i den. «Du ville gjerne ha mine kommentarer», sier hun, «og de er dekket temmelig godt av den innledningen som utgiveren skriver i boken. Jeg skal lese den opp for deg.»

Hun tenner en leselampe, og

setter seg bedre til rette i stolen før hun begynner høytlesningen:

«Kvinne – kom! Ordene symboliserer et mareritt for en hel generasjon av kvinner, eller snarere for tre, for denne oppfordringen som ble tvunget igjennom med nådeløs makt av en rå soldatska, gjaldt både barn, kvinner og bestemødre.

Dersom det hadde vært mulig for et helt folk å bearbeide med fornuft eller ganske enkelt å fortrenge en slik opplevelse som rammet millioner av mennesker og resulterte i 2.8 til 3 millioner mord bare under fordrivelsen, hadde denne bok aldri funnet sin forlegger. Da ville publikasjonen av den førtifem år senere ha virket som et ynkelig forsøk på å vekke emosjoner og hetse frem hat. – Og slike motiver tar utgiveren sterk avstand fra. Hans motiv er å gi uttrykk for den knugende bekymring han nærer over at det fredsfiendtlige trauma den røde arme har for-

årsaket med sine perverterte handlinger, vil lamme den politiske fredsprosessen i flere generasjoner fremover.»

Hun ser opp fra boken, og fortsetter: «Utgiveren kommer så med et sitat fra boken Ver-treibungsverbrechen an Deutschen skrevet av en Heinz New-ratils som skriver at feilstyrt in-formasjon om tidligere umenneskelige gjerninger kan bane vei for nye umenneskelige gjerninger i vår tid.»

Gullet lukker boken og fortsetter: «Bosnia er vel ett av eksemplene. Og for å avslutte min kommentar vil jeg tilføye at ingen bekymrer seg om Jeltsins erkekommunistiske fortid, men hva tyske politikere enn sier og gjør får de årene fra 1933 til 1945 slengt etter seg.»

Jeg skulle omtale boken. Jeg regner med at leserne forstår at tenkende mennesker bør lese den.

Pernille

STATSRÅD HARTMANN SOM HISTORIELÆRER

Björg Børresen skammet seg for en tid siden (25/3) i *Aftenposten* over å være norsk. Dette på grunn av vår behandling av flyktninger. I den anledning trakk hun inn vår «utvandring» til Sverige i hine fem hårde. Dette har falt A. Ribsskog, (i *Aftenposten* 24/4.) tungt for brystet og han fraber seg enhver sammenligning. «De aller fleste av dem (norske flyktninger) som kom seg velberget ut av landet, meldte seg til tjeneste i de væpnede styrker, eller i handelsflåten.» Han er i motsetning til lærer Børresen stolt over å være nordmann, men ikke over «at man har lærere som ikke har lært historien om sin nære fortid».

Som et bidrag til den historieundervisning som synes mangelfull, refererer vi til begges glede (regner vi med) fra statsråd Paul Hartmanns bok «Bak fronten» (Aschenhoug 1955):

«Torp ga meget nedslående opplysninger om mobiliseringen til politikursene i Sverige.

Hele 27% av dem som var innkalt hadde unnslett seg, noen av religiøse grunner, andre fordi de sa de hadde gjeld som skulle betales, atter andre fordi de ville utdanne seg. Han opplyste også at det var meget vanskelig å få plukket ut de 2000 mann som skulle hit, tross alt skrik om å komme over. Det hadde ikke hittil lyktes å få utpekt mer enn 1000 mann. Særlig var studentene av dem som hadde oppført seg dårlig. Det ble besluttet å ta meget kraftige forholdsregler mot nektere, slik at de blir nektet all flyktninghjelp og at de ble truet med forføyninger når man kommer tilbake. Det er nok ganske sikkert at det er en meget stor prosent av nordmenn i Sverige som ikke på noen måte er kommet over for å tjene landet eller fordi de har vært i fare, men simpelthen for å bli bedre forsuret enn hjemme. Det var forresten en ting som var på det rene blant administrasjonen i Stockholm alt da jeg var der høsten 1942.»

Fylkesfører Rabben død

Den 4. november 1992 døde den gamle NS-mannen Leif Rabben, og den 17. s.m. stod denne nekrologen i «Nordlandsposten»:

LEIF RABBEN

Leif Rabben er gått bort, i høy alder, men klar i tankene til det siste. Synet sviktet de siste årene, men ikke livsmotet, og han fulgte interessert med i radio, og var alltid oppdatert.

Han var en ensom mann, med en politisk fortid som han trodde på, men som ødela for ham. Likevel var han glad i denne byen og menneskene her. Han hadde gjort opp for seg, ville være et fritt menneske, og ikke ligge noen til byrde. Så ville han aldri stikke seg frem, men levde tilbaketrukket i sitt hjem til det siste.

Rabben var i sitt ess når han kunne berette fra sitt liv som telegrafist på ishavet og ishavsstasjonene. Der fikk han tatt ut det som bodde i ham, og han hadde store kunnskaper omkring Arktis, strømmer og vind og vær. Han var og en meget belest mann, med meninger om det meste. Han hadde innsikt i historie, og ikke minst lokalhistorie. Nå har medmennesket Leif Rabben forlatt oss og vi lyser fred over minnet.

KRH.

Quisling

Etter utgivelsen av Hans Fredrik Dahls andre og siste bind om Quisling er det fremkommet endel protester vedrørende Dahls omtale av de nevrologiske undersøkelser av Quisling. Protestene går i hovedsak ut på å bagatellisere de uheldige virkningene av behandlingen.

Ett bidrag i så henseende finner vi stort oppslått i *Aftenposten* 2/11, og det arter seg som et intervju med en Milorg-mann ved navn Carl E. Olsen, som var en av Quislings fangevoktere på Akershus. Han sier her svært så selvsikker, bl.a. at det er «tøv» å påstå at Quisling hadde smerter etter behandlingen. Hvordan kan han vite det, hvis Quisling ikke ble spurt om det? Deretter kommer en beskrivelse av hvordan legene «kjørte inn en kanyle ved pulsåren i halsen, og deretter «pøste» på med en blank væske fra en flaske inntil flasken var tom. Deretter røntgenfotograferte legene hjernen hans».

Olsen forteller videre at «hele eskortegjengen av Milorg-folk sto og så på behandlingen». Hele seansen fremstilles som et offentlig «fjesjå». Etter denne omtale velger — og foretrekker — jeg å holde meg til Hans Fredrik Dahls fremstilling av samme sak.

Aa.-H. Berg, Oslo
Aftenposten 12/11-92

Det rette navnet

Av Vidkun Quisling
I *Fritt Folk* 29.1.-38.

I denne tid da vi hører så meget tale om «ideologier» og om kampen mellom dem, har vi savnet et greit og bestemt navn på Nasjonal Samlings «ideologi», det vil si på den politiske lære som vår bevegelse representerer og det system som vi arbeider for med hensyn til økonomi og samfundsliv, stat og rettsliv.

Det er i første rekke to omstendigheter som karakteriserer denne ideologi:

På den ene side er den utpregnet nasjonal. Den bygger på det nasjonale, på norske forhold og forutsetninger. Nasjonal Samlings mål er: Nasjonal enhet uten klassemotsetninger og partier, et solidarisk norsk folkesamfund bygget opp organisk på arbeidslivets grunn, med et sterkt og stødig styre.

På den annen side er vår bevegelse, selv om den er helt fri, selvstendig og uavhengig, — eller rettere sagt nettopp derfor — også et ledd i en almindelig politisk verdensstrømning. Det er den idealistiske nasjonalisme som rører seg i alle folkeslag, som en motvirkning mot liberalisme og kapitalisme, og deres konsekvens, kommunismen. Hver på sin måte strever de med å finne frem til en nyordning av folkenes liv, i pakt med tidens krav. Vår bevegelse er som det står i innledningen til Nasjonal

Samlings program; «den norske egenart av den nye livsanskuelse.»

Det ville imidlertid være misvisende å betegne denne vårt århundres universelle nybevegelse med navnet på en av de enkelte nasjonale bevegelser som bare er vedkommende lands særegne og nasjonale utforming av tidens nye politiske tanker. Så meget mer som det som særpreger dette nye, først og fremst er dets individuelle og nasjonale karakter.

Under disse omstendigheter er nasjonalisme det navn som best dekker begrepet, både i sin almindelighet, og hva særlig vår bevegelse angår.

Nasjonal Samling representerer den norske utforming av det tyvende århundres nasjonalisme. Med andre ord: Nasjonal Samlings ideologi er norsk nasjonalisme. Dog ikke som et fullstendig isolert fenomen, men som en særpreget innsats i et verdensfelleskap. Vår bevegelse er, for å bruke Olav Aukrusts — ikke virkeliggjorte tanke: *det norske i det lokale, i det nasjonale og i det universale.*

Det er også andre fundamentale faktorer i vår bevegelse som ofte er kommet frem i de forskjellige navn på bevegelseslære og system. Det ene er det nordiske. Det andre det sosialistiske.

Hva det nordiske angår, så inneholdes dette på sett og vis allerede i begrepet «nasjonalisme». Det norske folkets rette nasjonale livsgrunnlag er jo den nordiske folkeætt og dets nordiske særlynne og særpreg. I den «Nordiske Folkereising» som Nasjonal Samling er fremgått av, søkte vi også å bygge opp en ideologi nettopp på dette hovedgrunnlag. Men det er neppe nødvendig å la «den nordiske tanke» komme spesielt til uttrykk i navnet på selve Nasjonal Samlings ideologi. Som almindelig benevnelse ville det også innsnevre begrepet på en måte som ikke er hensiktsmessig. I særdeleshet da NS derved lett ville bli ensidig og misvisende forbunnet med tanken på et samarbeid med Danmark, Sverige og Finland som hovedformålet for vår bevegelse.

Hva endelig navnet *sosialisme* angår, så har vi ikke sjelden brukt dette i forbindelse med vår bevegelse; vi har talt om «sann sosialisme», om «folkesosialisme», om «nordisk» sosialisme og i innledningen til vårt program tales om «en norsk sann sosialisme» o.s.v. alt sammen i motsetning til den internasjonale og jødisk-marxistisk «sosialisme» som i seg selv er en fornektelse av ordet i dets virke-

lige betydning.

Imidlertid er dette ord (sosialisme) blitt så håpløst innforlivet med og kompromittert nettopp av marxismen og dens eiendomskonfiskasjon, at det er meget tvilsomt å bruke det navnet som fast benevnelse på vår bevegelse og dens lære.

Det lønner seg neppe å søke å rehabilitere det navnet, eller å sette for meget inn på å igjenerobre det for den store solidaritetstanken det egentlig står for. Foruten sin almindelige betydning, brukes ordet «sosialisme» og «sosialist» dessuten i en snevrere og mere bestemt betydning som spesifikt og internasjonalt anerkjent benevnelse på sosialdemokratene (Den annen Internasjonale).

Noe annet er å bruke ordet mere leilighetsvis i vår propaganda slik som vi hittil har gjort, nettopp for å understreke de forran nevnte forhold, og at det er NS som virkelig står for det som kan kaldes en sann sosialisme, et sant folkefelleskap.

For øvrig inneholdes strengt tatt også dette begrep i ordet «nasjonalisme» i dette ords beste mening. Sann nasjonalisme og sann sosialisme er det samme. «Nasjonal-sosialisme» er den tyske form både for moderne nasjonalisme og sosialisme. Fascismen er spesifikk italiensk nasjonalisme og italiensk sosialisme. Likeledes arbeider seg nå frem i Romania en nasjonalisme og sosialisme, som hverken er «nasjonal-sosialisme» eller «fascisme», men romansk nasjonalisme. På liknende måte i alle land, hele verden over, selv om det også i enkelte land finnes de som i sin åndsfattigdom kritikk-løst kopierer utlandet. Men slike kopier misforstår det hele. Deres arbeide fører ikke til noe av blivende verdi.

Vi har også brukt ordet «sosialindividualisme» på vår bevegelse. Vi har dermed villet fremheve at den slett ikke tilskilter en kollektiv undertrykkelse av individets rett, men tvertimot en samfundsordning hvor frihet, forskjellighet og fellesskap er forenet på rette måten.

En slik benevnelse kan være bra som et forklarende tillegg. Men den er bl.a. for spesifikk og for konstruert til å egne seg til almindelig navn.

I henhold til foranstående vil jeg anbefale at vi for å komme bort fra misforståelser og uklarheter, mest mulig samler oss om ordet *nasjonalisme* som det faste navn på den politiske lære og det politiske system som Nasjonal Samling kjemper for.

Det er klart, konsist, og rammende.

En skremmende . . .

(Forts. fra s. 5)

gytter vi å ane.

Etter min mening er det bare å flytte problemene hit, jo flere flyktninger og asylsøkere vi tar imot. (Tidligere Volvosjef Per Gyllenhammar foreslår 100.000 nye pr. år, for å holde lønningene nede!) Voksende arbeidsledighet og håpløshet for våre egne unge, burde virke avskrekende nok.

Om EF og renter . . .

(Forts. fra s. 8)

RED'S ANMERKNING

Med dette innlegget setter redaksjonen foreløpig slutt for debatten om EF og penge/økonomi-systemet. De to debattantene, Bakken og Lyngstad - og selvsagt andre - er velkomne med synspunkter fra andre vinkler. EF-spørsmål er jo også sikkerhet, miljø, kultur og vurdering av- og håp for andre og bedre livskvaliteter for nasjoner og enkeltmennesker.

Suverenitetsbæreren . . .

(Forts. fra s. 8)

Men Quisling-regjeringen måtte gå av, langt på vei takket være norske intriganter. Resultatet av dette er åpenbart. Man måtte senere starte helt fra bunnen av og skritt for skritt erobre tilbake herredømmet over det norske forvaltningsapparatet og de rettigheter som tilligger et suverenitetsbærende styre. Dette ble under okkupasjonen en av Nasjonal Samlings viktigste oppgaver, og man hadde en viss fremgang, noe som bl.a. kom til uttrykk ved opprettelsen av den annen Quisling-regjering 1. februar 1942. Men denne regjering var dessverre fortsatt underlagt rikskommissariatet, som i overveiende sannsynlig ikke ville ha fått om den første Quisling-regjering hadde fått leve videre. At den annen Quisling-regjering ikke på samme måte

som den første var suverenitetsbærende, var en av Quislings store sorger. Det kunne ha fått meget uheldige konsekvenser dersom Tyskland hadde gått seirende ut av krigen og vi hadde måttet forhandle om et fredsoppgjør. Det ville ihvertfall ikke vært noe gunstig utgangspunkt for slike forhandlinger, fordi vi måtte forhandle med basis i en situasjon som var lite bedre enn et protektorats. Dette understreker igjen betydningen av Quislings suverenitetsresonnement i 1940.

Samfunnstoppenes . . .

(Forts. fra s. 1)

Den 1.3.44 sendte statsminister Nygaardsvold et brev til Hjemmefronten. I brevet står det bl.a.: «Både Kongen og Regjeringen har gang på gang advart mot den aktivistiske linje . . . Det eneste vi kan gjøre, er vel enda en gang å advare mot formålsløse og uoverveide sabotasjehandling.»

Etter sabotasjeaksjonen mot Mjøndalen primo oktober 1943 ble det av mer enn 1.000 drammensere innrykket et opprop i Drammens Tidende 11.10.43. Det var underskrevet av bl.a. overlegene Rømcke og Nicolaysen. De kom med en innstendig oppfordring til befolkningen om «ro, orden og sindig opptreden.»

En stor folkegruppe, NS-medlemmene, begikk den store «dumhet» at de fulgte de instruksjoner, retningslinjer og advarsler som landets fremste menn hadde trukket opp. Ved hjelp av tilbakevirkende lover ble NS-mennesker kastet i fengsel, fratatt sine eiendeler (jfr. Knut Hamsun) berøvet stemmeretten på grunnlovsstridig måte m.v. På den annen side ble de kvinner og menn som hadde forbrutt seg mot Paal Bergs, Kongens og regjeringens forholdsordrer utnevnt til helter.

En frontkjempers . . .

(Forts. fra s. 2)

om et minnesmerke.

Nordmenn har kjempet på alle avsnitt på Østfronten. Jeg betoner at de kjempet for Norge og ikke for, men med Tyskland i det håp at et sunt Europa, befridd for kommunisme og bolsjevisme, ville oppstå.

I dag er vi kanskje kommet så langt, selv om den nåværende tilstand kan medføre mange overraskelser og ofre. En ting kan man ikke ta fra oss. Alle-rede for femti år siden forsøkte vi å befri Europa fra bolsjevismen. Fordi seiersmaktene var så naive, ble dette systemet styrket, slik at Øst-Europa i alle disse år har vært undertrykket. Vi som kjenner kommunismen fra alle sider, vet at den ikke er død,

men bare kommet inn i dødsprosessen. Fremdeles kan den bringe mange overraskelser. Derfor er det nødvendig med enhver hjelp vi kan gi med tanke på at Europa skal finne sammen med det mål for øyet å bli en verdensdel som ikke lenger strides innbyrdes, men som isteden og uten hjelp fra den andre siden av Atlanteren, løser sine problemer.

Det er ikke mange av oss soldater fra dengang som lever. En dag er det ikke lenger noen igjen som kan representere oss. Ved tribunale i Nürnberg ble Waffen SS sammen med andre organisasjoner dømt som krigsforbrytere. Det er forlenget fastslått at Waffen SS ikke var en krigsforbrytersk, men en regulær militær enhet. Det later til at historikerne og politikerne ikke våger å gjøre god igjen uretten og beriktige løgnene fra krigs og etterkrigstiden.

På vegne av alle som med urette er blitt truffet av denne dom, retter jeg med dette en appell til de rette tyske myndigheter om at de ufortrødent tar de nødvendige skritt for å få utslettet denne dom fra de alliertes side. Dette for at ikke hundretusener av tyske soldater og frivillige fra hele Europa skal leve videre i historien som forbrytere.

Likedan vil jeg fra dette forum rette en tilsvarende appell til den norske regjering om straks å omgjøre dommene over oss frontkjempere og erklære offentlig at vi ikke er landsforrædere.

Seier'n er vår . . .

(Forts. fra s. 1)

uten at deres betydning for landets ve og vel overhodet ble vurdert. Det var — uten forbehold «svik til skade for landet og til gagn for fienden». De juridiske krumspring som skulle legalisere de summariske dommer er forlenget avsløret. Jeg skal ikke repetere det; men bare minne om at vi i fem okkupasjonsår fungerte utmerket i alle ledd. Med «vi» mener jeg det norske folk. Ulempene med å ha opp til 500.000 tyske soldater i Norge, ble minimale i forhold til i andre områder som var under alliert eller tysk besettelse.

Dette skyldtes to forhold hvor nordmenn kunne påvirke.

1. Det norske folks positive (og korrekte) samarbeide med besettelsesmakten i næringsliv og forvaltning og det beskjedne omfang av sabotasje.

2. Den positive holdning overfor den norske forvaltning hvor NS-folk hadde den lite taknemmelige posisjon å være forhandlere på alle områder. Den respekt og den støtte Quisling og hans nærmeste hadde på sentralt tysk hold, gjorde det mulig å fremme norske interesser resultatrikt. Dette var avgjø-

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: 22 19 06 71

.... eks. QUISLINGS FORSVARSTALE , innbunnet	kr. 100,-
.... » QUISLINGS FORSVARSTALE , heftet	kr. 45,-

Serien «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks. Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	kr. 50,-
.... » Odd Melsom: NS og fagorganisasjonen	kr. 50,-
.... » Odd Melsom: Fra kirke- og kulturkampen	kr. 50,-
.... » Einar Syvertsen: Også dette bør være sagt	kr. 50,-
.... » ALLE 4 BIND:	kr. 150,-

.... » A. I. Bru: Professor på ville veier	kr. 50,-
.... » A. I. Bru: Her er London	kr. 50,-
.... » Adolf Hoel: Universitetet under okkupasjonen	kr. 25,-
.... » Finn Kjelstrup: Den norske kapitulasjon	kr. 20,-
.... » Per Lie: Sannheten om Telavåg-affæren 1942	kr. 15,-
.... » Arne Tellefsen: Når forsvaret forfaller	kr. 25,-
.... » Knut Steenstrup: Dilemma	kr. 200,-
.... » Trygve Engen: Jeg er ingen landssvik	kr. 50,-
.... » Chr. Christensen: Den andre siden	kr. 50,-
.... » Arne Stornes: Spor i vår nære historie	kr. 50,-
.... » Arne Stornes: Skrift om vår nære historie	kr. 50,-
.... » Sundra Sand: Hva var Kristen Samling?	kr. 5,-
.... » Sundra Sand: Noen erindringer fra tiden omkring Vidkun Quislings siste dager	kr. 5,-
.... » Dr. jur. Gustav Smedal: Patriotisme og landssvik	kr. 50,-
.... » Bjørn Vardaas: Grunnlovsbrudd og rettsoppgjør	kr. 30,-
.... » Roald A. Nielsen: «Solbris Ohoi!»	kr. 50,-
.... » Roald A. Nielsen: The «Solbris» Escapade	kr. 50,-
.... eks. Forbundet: Gi oss rettsstaten tilbake	kr. 5,-
.... » Forbundet: § 104. Mere lys over rettsoppgjøret	kr. 10,-
.... » H.r.advokat Albert Wiesener: Lys over landssvikoppgjøret	kr. 145,-
.... » Anna Kientopf: Det fredsfiendtlige trauma . Omtalt i «Pernille» i dette nr.	kr. 145,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til: **Postgiro 0807-5.15.02.89. Bankgiro 6063.05.00926** eller ved **sjekk, i kontanter eller frimerker**. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

rende fordeler å høste *uansett krigens gang*.

På lengre sikt kom et annet moment inn. Dersom tyskerne skulle seire, ville Norge på grunn av punkt 2 ovenfor (og forsåvidt til dels pkt. 1) og de norske frivillige soldater i Waffen SS og andre formasjoner på tysk side, være en garanti for vår selvstendighet. Heller ikke vi

ville hatt grunn til og juble over vår seier. Det var da heller ikke hensikten. Men vi ville også da kunnet glede oss over at vår innsats hadde betydd meget for vårt land og våre landsmenn.

En handling skal ikke bare bedømmes etter politiske fortegn og farger, men først og fremst etter dens positive effekt og hensikt.

Gi et ungt menneske et abonnement på «Folk og Land»

En god investering

De går fra nederlag til nederlag

Det finnes fremdeles noen stabeiser som fortrinnsvis er opptatt av å pusse sin egen glorie og spy ut hat mot annerledes tenkende. Dagbladet har f.eks. et par av dem, nemlig Arne Skouen og Jon-Hjalmar Smith, men de finnes dessverre på andre kanter også uten at vi her og nå skal gå nærmere inn på det.

Når vi nevner dem akkurat nå, er det ikke for å ta dem i skole, selv om det stadig er god grunn til det, men fordi vi begynner å synes synd på dem. Det må jo være forferdelig skuffende det de nå opplever. Sten for sten blir det jo revet ned, det grunnlaget de i alle disse årene har bygget sine liv på. De går fra nederlag til nederlag.

Hva er det som får oss til å skrive dette? Jo, det faktum at for hvert nytt historisk arbeide som har utkommet de siste årene, blir noen av disse folks løgnaktige påstander om Nasjonal Samling erklært som døde og maktesløse. Det må det være riktig ille å oppleve for folk som har ment å fortolke den endelige sannhet.

Og verre vil det sikkert bli for dem. Etter hvert som fremtidens historieforskere finner frem til den virkelige sannhet, vil forståelsen for NS-folks samfunnsnyttige innsats bli større og større. Guds kvern maler langsomt, men den maler.

Om EF og renter

Av Sigurd Lyngstad

«Jeg skal ikke begi meg ut på noen diskusjon om renters funksjon», skriv Ole Bakken (O.B.) i «Folk & Land» nr.3/-93, og vidare, «men jeg vil bare påpeke at det vil være fåfengt gjerning å innskrenke kampen mot renten til bare å gjelde Norge. Da må det vel være langt bedre å benytte seg av EFs frihet til å kjenne for sin mening innenfor et område som virkelig har økonomisk tyngde» — sitat slutt.

Nei, det vil vere å gå mot EFs grunnlov. EFs friedom er for kapital og personar med store pengeinteresser. D.v.s. personar som er på rov og finn landegrensene som hindringar. Elles er det nokre småkjeltringar som ser fram til at det skal bli lettare å kome seg fram frå land til land med narkotika o.l. Og dei som vil snike seg fram til dei beste «jaktmarker».

Derimot folk flest er innstillede på å gjere det beste ut av tilhøva der dei hev vore og høyrer heime. Det er desse som byggjar samfunnet og landet, gløym ikkje det!

Det er den rovdyrmentaliteten som fylgjer med EFs økonomiske maktsystem, me må

vere merksame på. Filpassinga hev snike seg fram utan at folk flest er klår over det. Men tenk attende!

Kor mange år er det sidan lånerenta låg fast på kring 5%? Men so let politikarane seg innbille at pengar må sjåast som vare, dermed måtte prisen — renta — sleppast fri! Bli økonomisk regulator! Slik har våre politikarar gjeve frå seg makta til økonomisk styring.

No er tida til å seie nei til det økonomiske maktsystemet — med renta og spekulasjonen — ved å seie «nei til EF» og frigjere oss ved å skape vårt eige penge-system utan renter.

O.B. m.fl. er i stor misstyding når dei trur at EF er noko det same som Quisling gjekk inn for i sitt framlegg til Europa-pakt.

Nei, Quisling tenkte seg det måtte vere råd å kome fram til eit ærleg samarbeid mellom alle folk i Europa (og verda) på fritt grunnlag, når alle kunne sjå seg best tente på slik måte. Det EF-grunna Europa er pendedyrkarna sine sitt Europa med omsynslaus konkurranse. Tenk på taparane!

Dette ligg i systemet! Kan ikkje du O.B. m.fl. sjå dette?

(Forts. side 7)

Suverenitetsbæreren Quisling

Av Hans Olavsén

«Han (Quisling) mente at hans egen regjering, tross all ufullkommenhet, ville være bedre enn administrasjonsrådet i alle fall på ett avgjørende punkt; at den var en regjering, et suverenitetsbærende organ, ikke et forvaltningsorgan. Administrasjonsrådet måtte sverge troskap til okkupasjonsmakten, hva hans regjering aldri ville ha funnet seg i.»

Dette skriver Hans Fredrik Dahl i sin annen Quisling-bok og peker derved — om enn bare indirekte — på det uhyre viktige, men lite påaktede faktum at i og med Quisling-regjeringens tilbaketreden den 15. april 1940 gikk Norges suverenitet

tapt i forhold til tyskerne. Inntil da hadde Quislings regjering folkerettslig sett vært jevnbyrdig med den tyske riksregjering. Quisling og hans statsråder var Norges røst i forhold til tyskerne, mens administrasjonsrådets folk var rene vasaller. Om Nygaardsvold-regjeringen hadde bøyd seg for tyskernes krav, ville den vært en tilsvarende suverenitetsbærer i forhold til den okkuperende makt, men den valgte altså å gå en annen vei. Det understreker bare betydningen av Quisling-regjeringen, slik tingene utviklet seg. Var Quisling blitt sittende, og hadde han fått en minimum av støtte fra innflytelsesrike folk i det besatte område, ville utvik-

lingen i Norge under okkupasjonen blitt en ganske annen. Vi ville ha unngått en del svært ubehagelige ting som hendte på grunn av det faktum at tyskerne i og med administrasjonsrådet også overtok den sivile ledelse av landet.

Hvis Quisling-regjeringen hadde fått støtte, ville den med en ganske annen tyngde enn under senere ordninger ha kunnet hevde norske interesser overfor okkupasjonsmakten. Selv om man hadde måttet regne med et slags kontrollorgan av samme type som dr. Bests i Danmark, ville de norske myndigheter hatt en ganske annen handlefrihet enn tilfellet ble.

(Forts. side 7)

8. april var dagen

Av Balder

Jeg sitter her den 9. april 1993 og tenker på dagen for 53 år siden. Skjønt egentlig er det 8. april 1940 jeg tenker på. Det var den dagen norsk nøytralitet for alvor ble krenket og Norge kom med i krigen. Våre historikere har en egen evne til å glemme det.

Jeg husker hvor forferdet vi var da vi om morgenen den 8. april kunne lese i avisene at de vestallierte hadde lagt ut miner i norsk farvann om natten. Vi NS-folk var i noen grad forberedt på det, for Quisling hadde jo gang på gang advart om at noe slikt kunne skje dersom Nygaardsvold-regjeringen ikke tok skjeen i en annen hånd og endret sin halvhjertede og tydelig proallierte «nøytralitetspolitikk». Men regjeringen lot det bare skure og nøyde seg med tamme protester mot de vestallierte nøytralitetsbruddene, som f.eks. Altmark-affæren. Hadde man gitt ordre til de norske marinefartøylene om å skyte mot britene den gangen, hadde etter all sannsynlighet Hitler ikke gitt den endelige ordren om å forberede landgang i Norge.

Men kanskje er det like bra at det gikk som det gikk, for antagelig ville de vestallierte ha kommet i alle fall. Da ville vi fått den situasjon som Quisling fryktet fremfor alle andre: At den overlegne tyske stridsmakt — den var helt overlegen på det tidspunkt — ville angripe de vestallierte støttepunkter i Norge og hive de vestallierte på sjøen igjen. Da ville vi ha fått et tap av norske liv og av norsk eiendom, som ville fått den krigen som virkelig kom i Norge, til full-

stendig å blekne.

Man vil i dag gjerne tro at det bare var vi NS-folk som var dypt og inderlig forarget over mineutleggingen 8. april 1940, men det er langt fra riktig. I min hjemby samlet det seg et stort antall mennesker utenfor det britiske konsulat den kvelden. Alle vinduer ble knust, og det lød sterke fyrop i timevis. Etterpå er NS Ungdomsfylking blitt beskyldt for å ha arrangert denne demonstrasjonen, men det var ikke tilfelle. Det hele kom rent spontant.

Da vi gikk til køys 8. april om kvelden, var vi nok så sikre på at vestallierte styrker ville komme til byen en av de nærmeste dagene. Isteden kom tyskerne. De lå noen timer foran britene og franskmennene i løypen. Som nevnt ovenfor, bør vi kanskje være glad for det.

Under alle omstendigheter: La oss alltid holde fast på og fremheve at det var 8. april 1940 at krigen kom til Norge, og at det var de vestallierte som trakk oss inn i den.

Hvilke legender?

Vi synes følgende innlegg av Hans Fredrik Dahl i Aftenposten 28.11.92 er verd å legge seg på sinne:

H.r. advokat Karl Wyller er ikke helt rett informert om Quisling-prosessen. Han tror at spørsmålet om den nevrologiske undersøkelsen av Quisling ble reist og besluttet av retten. Det er ikke tilfelle. Det ble reist av Monrad-Krohn og drevet igjennom overfor de psykiatriske sakkyndige. Wyller tror videre at de sakkyndige var enige i at undersøkelsen skulle foretas, og støtter seg til en bokstavelig lesning av rettsreferatet. Men andre kilder, som har vært referert i Aftenpostens debatt om dette, viser at Leikvam var imot undersøkelsen. Endelig mener Wyller at Quisling fikk hele syv «rekonvalesensdøgn» etter skal-leblåsing og angiografien, og burde være fornøyd med det. Men i to av Wyllers rekonvalesensdøgn ble det faktisk holdt rettsmøter, med det resultat at

da tiltalte skulle ta fatt på sin forsvarstale, var han fysisk ute av stand til å gjennomføre den.

I nesten femti år nå har norske journalister gratulert hverandre med den offisielt vellykkede gjennomføringen av Quisling-prosessen. Det er sikkert grunn til det, i hovedsak. Likevel må en historiker få lov til å minne om at rettsaken ble skysset igjennom i ekspressfart med den følge at eiendommelige og bisarre situasjoner oppsto underveis. Lagmannens påfallende partiske opptreden, og Monrad-Krohns uventede intervensjon fra siden, er bare to eksempler. Det finnes også andre. Hva sier for eksempel dagens jurister til at den høytidelige dommen over Quisling var delvis ferdigskrevet på forhånd, slik at tiltalte ble dømt, sågar dødsdømt, for forhold som overhodet ikke hadde vært nevnt under saken? Er det en plettfri prosess — eller gir det grunn til å innrømme at hastverket nok gikk noe ut over detaljene?

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Tirsdag og onsdag kl. 11—15.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: 22 19 06 71.

«FOLK og LAND» — Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo